

УДК: 336.22; DOI: 10.31388/2519-884X-2021-43-53-58

Косторной С.В., к.е.н., доцент

Демченко І.В., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

serhii.kostornoi@tsatu.edu.ua

ЕЛЕКТРОННИЙ КАБІНЕТ ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ

Анотація. Одним із важливих завдань Державної податкової служби України є забезпечення зручного, швидкого та надійного обміну інформацією між платниками та контролюючими органами. В статті детально розглянуто практичні аспекти функціонування інформаційно-телекомунікаційної системи "Електронний кабінет". Сформульовано переваги та недоліки поточної форми реалізації функцій системи "Електронний кабінет", розглянуто останні законодавчі зміни в цій галузі. Обґрунтовано напрями удосконалення роботи Державної податкової служби у сфері діджиталізації.

Ключові слова: податки, Електронний кабінет, Державна податкова служба України, податкова звітність, кваліфікований електронний підпис, інформаційні технології в оподаткуванні.

JEL code classification: H25

Serhii Kostornoi, Ph.D., Ass. Prof.

Ivan Demchenko, Ph.D., Ass. Prof.

Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

serhii.kostornoi@tsatu.edu.ua

ELECTRONIC CABINET OF THE TAXPAYER

Abstract. One of the important tasks of the State Tax Service of Ukraine is to ensure convenient, fast and reliable exchange of information between taxpayers and regulatory authorities. The article considers in detail the practical aspects of the functioning of the information and telecommunication system "Electronic Cabinet".

The electronic cabinet provides an opportunity to:

- view information about the taxpayer
- reconciliation of taxpayers' calculations with the state and local budgets;
- automated determination of mandatory for filling and submission of tax reporting forms and invoices for the payment of taxes and fees of a particular taxpayer;
- filling out, checking and submitting tax returns, reporting to the supervisory authority;
- access of taxpayers to the system of electronic administration of value added tax, including the ability to generate, verify and confirm tax invoices;
- submission of appeals and other documents, etc.

The shortcomings of the current form of implementation of the functions of the "Electronic Cabinet" system are revealed: delay in receiving the second receipt; incorrect invoices for payment; lack of some reporting forms; imperfect information protection system; impossibility of delimitation of access rights of officials of the enterprise.

The latest legislative changes regarding the work of the electronic cabinet and directions for improving the work of the State Tax Service in the field of digitalization are considered.

Conclusion.

An e-office is an important means of interaction between taxpayers and regulatory authorities. Its possibilities for access to data from state registers, submission of tax returns in electronic form, control over the status of payments for individual taxes, and the use of the electronic VAT administration system are most widely used.

The work of the electronic cabinet is constantly improving. Issues of information security, technical reliability, expansion of functionality need attention.

Keywords: taxes, Electronic Cabinet, State Tax Service of Ukraine, tax reporting, qualified electronic signature, information technology in taxation.

Постановка проблеми. Одним із важливих завдань Державної податкової служби є забезпечення зручного, швидкого та надійного обміну інформацією між платниками та контролюючими органами. Його основою повинен бути онлайн сервіс "Електронний

кабінет". Він в цілому успішно функціонує, але потребують вивчення окремі аспекти його роботи. А також він потребує удосконалення, як в технічному, так і в методологічному плані.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання впровадження інформаційних технологій в сфері оподаткування розглядали наступні вчені: Косторной С.В. [1,2], Матвейчук Л. О. [3], Огійчук М. Ф. [4], Проскура К. П. [5], Пряміцин К. Ю. [6], Теремецький В. О. [7], Тофан І. М. [8], Чернелевський Л. М. [9]. Проте питання функціонування електронного кабінету досліджені не достатньо.

Формулювання цілей статті. Метою статті є систематизація теоретичних та практичних аспектів функціонування електронного кабінету платника податків, обґрунтування напрямів його удосконалення.

Виклад основного матеріалу.

Ефективна робота щодо податкового адміністрування в сучасних умовах не можлива без широкого використання інформаційних технологій. Станом на 2020 рік в Державній податковій службі функціонують наступні інформаційно-телекомунікаційні системи (ІТС):

- «Податковий блок»;
- «Управління документами»;
- «Офіційний Вебпортал»;
- «Єдине вікно подання електронної звітності»;
- «Електронний кабінет»;
- «Фінанси і персонал»;
- «Державний реєстр фізичних осіб – платників податків» [10].

Дослідна експлуатація електронного сервісу "Електронний кабінет платника" розпочалася з 2013 року. З 2018 року на його основі була побудована ІТС "Електронний кабінет" в тому вигляді, який ми маємо зараз.

"Електронний кабінет" - сукупність інформаційно-телекомунікаційних систем Державної податкової служби, призначених для взаємодії між платниками податків та державними органами.

Електронний кабінет забезпечує можливість реалізації платниками податків прав та

обов'язків, визначених Податковим Кодексом [11] та іншими законами шляхом:

- перегляду інформації про платника податків, що збирається, використовується та формується контролюючими органами у зв'язку з обліком платників податків та адмініструванням податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску, здійсненням податкового контролю, у тому числі дані оперативного обліку податків, зборів, єдиного внеску (у тому числі дані інтегрованих карток платників податків), дані системи електронного адміністрування ПДВ, дані системи електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового, а також одержання такої інформації у вигляді документа;
- подання платником податків повідомлення про використання та про відмову від використання єдиного рахунку, перегляду інформації по єдиному рахунку, у тому числі з Реєстру платежів з єдиного рахунку в розрізі окремого платника податків;
- проведення звірки розрахунків платників податків з державним та місцевими бюджетами, а також одержання документа, що підтверджує стан розрахунків;
- управління сумами помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань та пені;
- автоматизованого визначення обов'язкових для заповнення та подання форм податкової звітності та рахунків для сплати податків і зборів конкретного платника податків;
- заповнення, перевірки та подання податкових декларацій, звітності до контролюючого органу;
- реєстрації, коригування податкових накладних/розрахунків в Єдиному реєстрі податкових накладних та акцизних накладних в Єдиному реєстрі акцизних накладних; перегляду інформації про податкові накладні/розрахунки коригування, реєстрація яких в Єдиному реєстрі податкових накладних зупинена; доступу платників податків до системи електронного адміністрування податку на додану вартість, включаючи можливість формування, перевірки та підтвердження податкових накладних;
- отримання платниками податків копій наказів про проведення перевірок, повідом-

лень про проведення перевірок, актів (довідок) перевірок;

- забезпечення можливості адміністративного оскарження рішень контролюючих органів;

- інформування про статус контрагентів за публічно доступними даними;

- взяття на облік, внесення змін до облікових відомостей, зняття з обліку, переходу на спеціальні режими оподаткування та інших реєстраційних дій;

- подання звернень та інших документів;

- реєстрації контролюючим органом реєстраторів розрахункових операцій;

- подання повідомлення про технічну та/або методологічну помилку, що виявлена в роботі електронного кабінету;

- подання звернення на отримання індивідуальної податкової консультації в електронній формі;

- визначення, зміни уповноважених осіб платника податків, які мають право користуватися електронним кабінетом, зокрема щодо підписання, подання, отримання ними документів та інформації через електронний кабінет та визначення їхніх повноважень [11].

Електронний кабінет працює постійно (24 години на дату кожного календарного дня), крім часу, необхідного для його технічного обслуговування.

Порядок функціонування Електронного кабінету затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 14.07.2017 р. № 637 [12].

Електронний кабінет забезпечує електронну форму взаємодії платників податків та державних органів з контролюючими органами, надання/отримання користувачам/користувачами документів, інформації та послуг, передбачених Податковим Кодексом.

Електронний кабінет складається з:

- апаратно-програмного комплексу;

- портального рішення для користувачів - платників податків, робота в якому здійснюється онлайн (через Інтернет у режимі реального часу) та не передбачає обов'язкового використання спеціалізованого клієнтського застосування;

- портального рішення для користувачів - державних, у тому числі контролюючих, органів;

- програмного інтерфейсу (API), що дає змогу реалізувати повноту функціонала Електронного кабінету;

- інших засобів інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем [12].

Електронний кабінет в процесі функціонування взаємодіє з іншими інформаційно-телекомунікаційними системами ДФС.

Електронний кабінет забезпечує захист даних (у тому числі персональних даних) від несанкціонованого доступу із застосуванням комплексної системи захисту інформації з підтвердженою відповідністю, яка є сукупністю організаційних та інженерно-технічних заходів, спрямованих на унеможливлення витоку, перехоплення, втрати, знищення, модифікації та блокування інформації.

Електронний кабінет включає відкриту (загальнодоступну) частину та приватну частину (особистий кабінет).

Доступ до відкритої (загальнодоступної) частини Електронного кабінету мають усі користувачі без використання електронних довірчих послуг.

Відкрита (загальнодоступна) частина Електронного кабінету забезпечує можливість отримання користувачем інформації, яка відповідно до законодавства є відкритою та підлягає оприлюдненню.

Доступ до приватної частини (особистого кабінету) надається користувачам після проходження електронної ідентифікації за допомогою інтегрованої системи електронної ідентифікації та відповідно до вимог Закону України «Про електронні довірчі послуги», Порядку використання електронних довірчих послуг в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях державної форми власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2018 року № 749.

Приватна частина (особистий кабінет) Електронного кабінету забезпечує надання платнику податків послуг, перелік яких визначено пунктом 42-1.2 Податкового Кодексу.

Усі подані платником податків документи, звернення, заяви, листи відображаються у приватній частині (особистому кабінеті) Електронного кабінету та завантажуються до інформаційних ресурсів ДФС [12].

За даними Державної податкової служби приватною частиною електронного кабінету активно користуються 2,6 млн. осіб, в тому числі 654 тис. юридичних осіб, 1,3 млн. фізичних осіб-підприємців та 566 тис. громадян. За 2020 рік кількість користувачів електронного кабінету збільшилася на 36% [13].

За допомогою електронних сервісів було подано 82,3% податкових декларацій [10].

Платники податків, працюючи в електронному кабінеті платника отримують такі переваги у роботі:

- унеможливлення помилок в обов'язкових реквізитах поданої декларації, оскільки при створенні податкової звітності ці реквізити заповнюються автоматично даними платника податків, які наявні у базі даних органів податкової служби;

- унеможливлення випадків подання звітності не в повному обсязі, оскільки звітність приймається пакетом (декларація з усіма додатками);

- можливість здійснення перевірки складеного звіту на наявність арифметичних помилок;

- можливість збереження заповненої форми звіту у режимі "Чернетки" та використання її при створенні наступних звітів;

- можливість імпорту з бухгалтерських програм (наприклад, 1С) сформованої електронної звітності, перетворення її у пакет документів з послідувачим направленням до органів податкової служби;

- отримання квитанції про прийняття органами податкової служби надісланого звіту протягом декількох хвилин;

- можливість перегляду всієї інформації щодо своїх розрахунків з бюджетом, у тому числі з урахуванням філій, відокремлених підрозділів, які знаходяться на території України, а також зобов'язань по сплаті певних податків, зборів, які, відповідно до чинного законодавства України, мають сплачуватися за місцем розташування об'єкта оподаткування (наприклад, плата за землю);

- наявність податкового календаря, який забезпечує нагадування строків подання звітності та сплати податків, зборів;

- отримання оперативної інформації щодо особистих реєстраційних даних, які наявні в базі даних органів податкової служби на час сеансу;

- можливість подавати заяви та отримувати в електронному вигляді довідки про відсутність заборгованості з податків, зборів, платежів, що контролюються органами податкової служби [10].

Користувачі електронного кабінету зустрічаються з наступними технічними проблемами: затримка отримання другої квитанції; не вірні рахунки для сплати; відсутність окремих форм звітності. Ці проблеми періодично з'являються та виправляються протягом певного часу.

Також суттєвою проблемою є те, що не завершено впровадження комплексної системи захисту інформації в Державній податковій службі. Це створює загрозу витоку та спотворення конфіденційної інформації, яка збирається та обробляється ДПС.

Недостатньо опрацьовано питання звільнення від відповідальності платника у випадку некоректної роботи сервісу.

Доцільним також є забезпечення можливості встановлення різних рівнів доступу для працівників одного підприємства відповідно до їх посадових обов'язків та закриття від них "зайвої" інформації.

Потребує удосконалення інтеграція з бухгалтерськими програмами, яка має пришвидшити створення та заповнення форм звітності на підставі даних бухгалтерського обліку, що ведеться в електронній формі.

14 липня 2020 р. Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо функціонування електронного кабінету та спрощення роботи фізичних осіб – підприємців» №786-IX [14].

Ним внесено зміни до Податкового кодексу України, зокрема, щодо електронної взаємодії платників податків з податковими органами. Копії податкових повідомлень-рішень та інші документи, які податковий орган надсилає платнику, будуть відображатися в електронному кабінеті.

Визначено, що контролюючий орган веде листування з платниками податків в електронній формі, якщо вони подали заяву про бажання отримувати документи через електронний кабінет та скасовано вимогу про подання заяви платником податків на приєднання до договору про визнання електронних документів.

Запроваджується автоматична реєстрація в електронному кабінеті отриманих документів від платника податків та передбачено, що в електронному кабінеті мають міститися дані щодо суми та дати узгодження грошового зобов'язання, визначеного контролюючим органом.

Також спрощується механізм доведення платником податків відсутності його вини через технічний збій у роботі електронного кабінету, зокрема, скасовується необхідність підтвердження технічним адміністратором та/або методологом факту технічного збою, методологічних або технічних помилок [14].

Одним зі стратегічних напрямів розвитку Державної податкової служби є діджиталізація. Проект "Е-податки" передбачає нові послуги, інтеграцію з системою "Дія", міжнародний обмін фінансовою інформацією, здійснення електронних податкових перевірок за електронними даними бухгалтерського обліку. Крім того, впроваджуються проекти "Е-РРО" та "Е-акциз" [10].

Висновки. Електронний кабінет є важливим засобом взаємодії платників податків з контролюючими органами. Найширше використовуються його можливості щодо доступу до даних державних реєстрів, подання податкових декларацій в електронній формі, контролю за станом розрахунків щодо окремих податків, використання системи електронного адміністрування ПДВ.

Робота електронного кабінету постійно вдосконалюється. Потребують уваги питання інформаційної безпеки, технічної надійності, розширення функціональності.

Список літератури:

1. Косторной С. В. Електронне адміністрування ПДВ: результати впровадження. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. Вид-во Мелітопольська типографія "Люкс". 2017. №2(34). С. 348-354.
2. Косторной С. В. Подання податкової звітності в електронній формі. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. Вид-во Мелітопольська типографія "Люкс". 2013. №2(22), том 6. С. 198-206.
3. Матвейчук Л. О. Модернізація державної податкової служби в контексті розвитку електронного оподаткування. *Аспекти публічного управління*. 2016. № 1-2. С. 81-91.
4. Огійчук М. Ф. Електронне оподаткування в системі обліку податку на додану вартість. *Проблеми економіки*. 2014. № 4. С. 376-381.
5. Проскура К. П. Аналіз розвитку та ефективності застосування в Україні системи електронної податкової звітності. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2014. № 1. С. 103-110.
6. Пряміцин К. Ю. Електронний кабінет – сучасний механізм взаємодії платника податків та державної фіскальної служби. *Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право*. 2017. № 3-4. С. 108-112.
7. Теремецький В. О. Електронна податкова звітність: міжнародний досвід та проблеми впровадження в Україні. *Право і суспільство*. 2012. № 3. С. 92-98.
8. Тофан І. М. Особливості застосування електронної звітності в оподаткуванні. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2013. № 1. С. 222-229.
9. Чернелєвський Л. М. Модернізація Державної податкової служби на прикладі електронного кабінету платника податків. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2020. Т. 26, № 1. С. 50-56.
10. Державна податкова служба України. Офіційний портал. URL: <https://tax.gov.ua> (дата звернення: 04.03.2021)
11. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755 (зі змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 04.03.2021)
12. Порядок функціонування Електронного кабінету, затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 14.07.2017 р. № 637 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0942-17#Text> (дата звернення: 04.03.2021)
13. Презентація публічного звіту ДПС за 2020 рік. URL: https://www.youtube.com/watch?v=gQ-ljg2GTGs&feature=emb_imp_woyt (дата звернення: 04.03.2021)
14. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо функціонування електронного кабінету та спрощення роботи фізичних осіб – підприємців» від 14 липня 2020 р. № 786. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/786-20#Text> (дата звернення: 04.03.2021)

References:

1. Kostornoi S. V. (2017) Elektronne administruvannya PDV: rezultaty vprovadzhennia [Electronic VAT administration: implementation results] *Zbirnyk Naukovykh Prats Tavriiskoho Derzhavnoho Ahrotekhnolohichnoho Universytetu (Ekonomichni Nauky) - Collection of scientific works of Tavriya State Agrotechnological University (economic sciences)* 2(34). P. 348-354. [in Ukrainian].
2. Kostornoi S. V. (2013) Podannia podatkovoi zvitnosti v elektronni formi [Submission of tax returns in electronic form]. *Zbirnyk Naukovykh Prats Tavriiskoho Derzhavnoho Ahrotekhnolohichnoho Universytetu (Ekonomichni Nauky) - Collection of scientific works of Tavriya State Agrotechnological University (economic sciences)* 2(22). V.6. P. 198-206. [in Ukrainian].
3. Matveichuk L. O. (2016) Modernizatsiia derzhavnoi podatkovoi sluzhby v konteksti rozvytku elektronnoho opodatkovannia [Modernization of the state tax service in the context of e-taxation development] *Aspekty publichnoho upravlinnia - Aspects of public administration*. 1-2. P. 81-91 [in Ukrainian].
4. Ohiichuk M. F. (2014) Elektronne opodatkovannia v systemi obliku podatku na dodanu varnist [Electronic taxation in the system of value added tax accounting]. *Problemy ekonomiky - Problems of the economy*. 4. P. 376-381 [in Ukrainian].
5. Proskura K. P. (2014) Analiz rovytku ta efektyvnosti zastosuvannia v Ukraini systemy elektronnoi podatkovoi zvitnosti [Analysis of the development and effectiveness of the electronic tax reporting system in Ukraine]. *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva - Problems and prospects of entrepreneurship development*. 1. P. 103-110 [in Ukrainian].
6. Priamitsyn K. Yu. (2017) Elektronnyi kabinet – suchasnyi mekhanizm vzaiemodii platnyka podatkov ta derzhavnoi fiskalnoi sluzhby [Electronic office - a modern mechanism of interaction between the taxpayer and the state fiscal service]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy "Kyivskiy politekhnichnyi instytut". Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo - Bulletin of the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute".* *Politology. Sociology. Right*. 3-4. P. 108-112 [in Ukrainian].
7. Teremetskyi V. O. (2012) Elektronna podatkovna zvitnist: mizhnarodnyi dosvid ta problemy vprovadzhennia v Ukraini [Electronic tax reporting: international experience and implementation problems in Ukraine]. *Pravo i suspilstvo - Law and society*. 3. P. 92-98 [in Ukrainian].
8. Tofan I. M. (2013) Osoblyvosti zastosuvannia elektronnoi zvitnosti v opodatkovanni [Features of the use of electronic reporting in taxation]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy - Collection of scientific works of the National University of the State Tax Service of Ukraine*. 1. P. 222-229 [in Ukrainian].
9. Chernelevskiy L. M. (2020) Modernizatsiia Derzhavnoi podatkovoi sluzhby na prykladi elektronnoho kabinetu platnyka podatkov [Modernization of the State Tax Service on the example of the electronic cabinet of the taxpayer]. *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu kharchovykh tekhnolohii - Scientific works of the National University of Food Technologies*. V. 26, № 1. P. 50-56 [in Ukrainian].
10. Derzhavna podatkovna sluzhba Ukrainy. Ofitsiinyi portal [State Tax Service of Ukraine. Official portal] Retrieved from: <https://tax.gov.ua> (last accessed: 04.03.2021) [in Ukrainian].
11. Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 2 hrudnia 2010 roku № 2755 (zi zminamy ta dopovnenniamy) [Tax Code of Ukraine of December 2, 2010 № 2755 (as amended)]. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (last accessed: 04.03.2021) [in Ukrainian].
12. Poriadok funktsionuvannia Elektronnoho kabinetu, zatverdzhenyi Nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 14.07.2017 r. № 637 [The order of functioning of the Electronic Cabinet, approved by the Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 14.07.2017 № 637] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0942-17#Text> (last accessed: 04.03.2021) [in Ukrainian].
13. Prezentatsiia publichnoho zvituu DPS za 2020 rik [Presentation of the public report of the State Tax Service for 2020] Retrieved from: https://www.youtube.com/watch?v=gQ-ljg2GTGs&feature=emb_imp_woyt (last accessed: 04.03.2021) [in Ukrainian].
14. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo funktsionuvannia elektronnoho kabinetu ta sproshchennia roboty fizychnykh osib – pidpriemstiv» vid 14 lypnia 2020 r. № 786 [Law of Ukraine “On Amendments to the Tax Code of Ukraine Concerning the Functioning of the Electronic Cabinet and Simplification of the Work of Individual Entrepreneurs” of July 14, 2020 № 786] Retrieved from: : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/786-20#Text> (last accessed: 04.03.2021) [in Ukrainian].